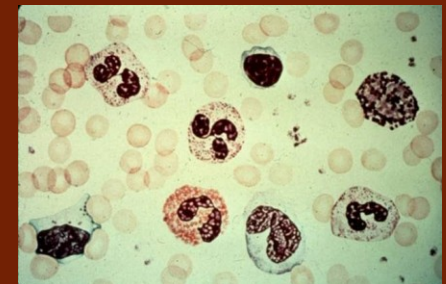

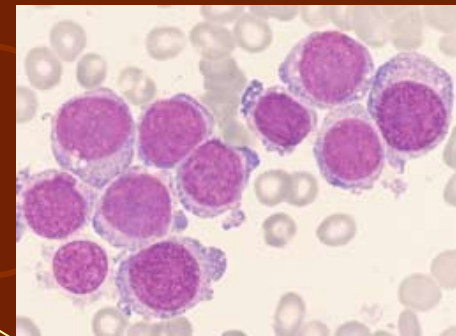
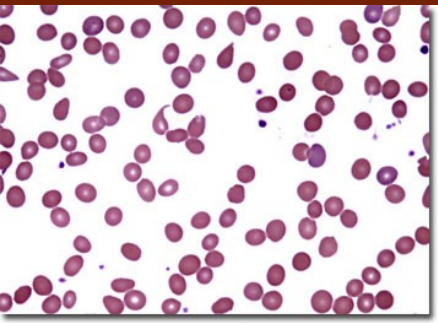

Hematologie: Anémie

Stanislav Matoušek
doc. Martin Vokurka
dr. Jan Živný

HEMATOLOGIE

Anémie apod.
(nedostatek
elementů)
trombocytopenie

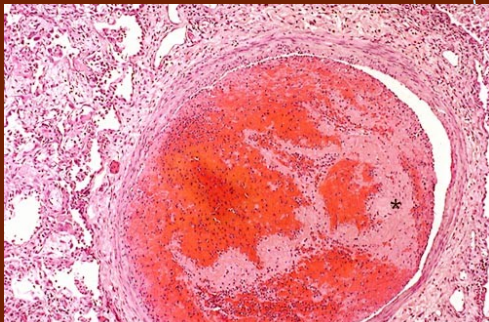
Leukémie apod.
(onkologická – lymfo-
a myeloproliferativní
onemocnění)
Chronická myeloidní
leukémie

Poruchy srážlivosti

Primární hemostáza

Sekundární hemostáza

Krvácivé stavy/ trombo-
embolické stavy

Klinické příznaky hematologického onemocnění

- Anémie
  - → známky hypoxie – únava, slabost, pocit nedostatku dechu
  - → známky nízké hladiny hemoglobinu - bledost
  - → kardiovaskulární symptomy – palpitace
- Polycytémie → hyperviskozita krve → riziko trombózy
- Krvácení, spontánní krvácení, neustávající krvácení
- Trombóza → embolie – symptomy závisí na lokalizaci – DVT - HŽT, plicní embolie
- Časté infekce

Anémie

- Hb

M: < 135 g/L

F: < 120 g/L

- Hct

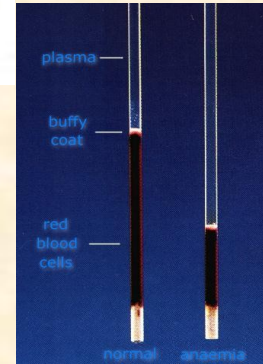
M: < 40 %

F: < 37 %

- Ery

M: < $4,3 \cdot 10^{12}$ /L

F: < $3,9 \cdot 10^{12}$ /L

Zákl. kritérium: Hb < 120 g/L

Patofyziologie anémie

málo hemoglobinu → bledost

špatná dodávka kyslíku do tkání

tkáňová hypoxie

únava, dyspnoe,
palpitace, hyperkinetická cirkulace

Příčiny hypoxie

- Výšková hypoxie – nedostatek O_2 ve vdechovaném vzduchu = nízký pO_2
- Respirační selhání – hypoxická hypoxie
- Nedostatek hemoglobinu – transportní = anemická hypoxie
- Porucha cirkulace – cirkulační hypoxie
- Porucha oxidace v mitochondriích – histotoxická hypoxie

Laboratorní vyšetření

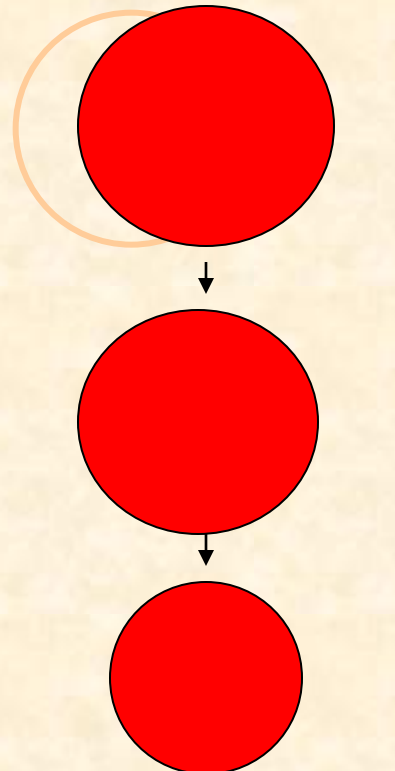
- Základní:
  - Krevní obraz
- Doplnková:
  - testy na metabolismus železa
  - hladina Erythropoetinu
  - Detekce protilátek proti vlastním krvinkám – Coombsův test
  - Test osmotické rezistence erytrocytů
  - Hamův test (rezistence na kys. prostředí)
  - Mikroskopické zhodnocení krevního nátěru
  - **Sternální punkce- aspirace kostní dřeně**

Rozdělení anémií dle morfologie (KO)

- podle MCV
  - mikrocytární - př. nedostatek železa
  - normocytární - př. krvácení
  - makrocytární (megaloblastové) - perniciózní
- podle MCHC (barvy)
  - hypochromní – nedostatek železa
  - normochromní

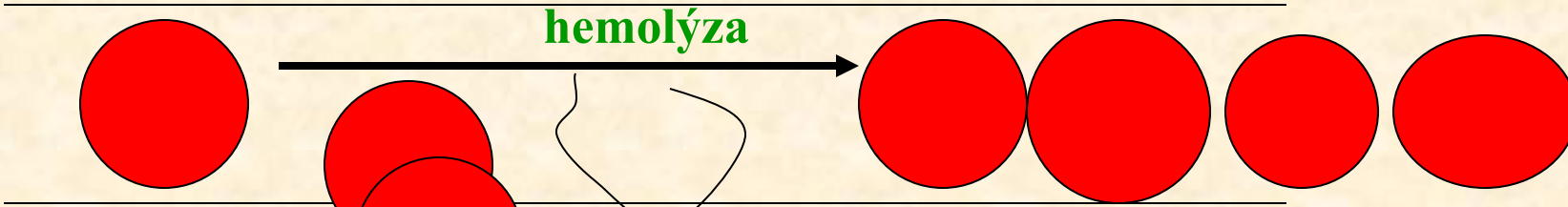
KOSTNÍ DŘEŇ

kmenové buňky, růstové faktory
erythropoetin
dělení buněk, syntéza DNA: vitamín B₁₂, k. listová
syntéza hemoglobinu: globin, porfyrin, Fe

jiné faktory

PRODUKCE

PERIFERNÍ KREV

ZTRÁTY
krváčení

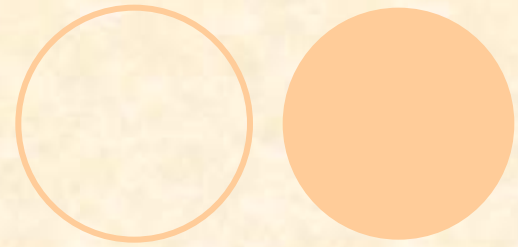
ERYTROCITY -KO

hemoglobin, počet B-Ery,
hematokrit
MCV, MCH, MCHC
tvar etc.

Rozdělení anémií podle příčiny

- **snížená produkce**
  - porucha kmenových buněk a diferenciacce
  - porucha syntézy DNA
  - porucha syntézy hemoglobinu
  - nedostatek erythropoetinu
    - kompletní ztráta erythropoezy má za výsledek pokles počtu erytrocytů 10% za týden
- **zvýšená destrukce erytrocytů - hemolýza**
  - defekt erytrocytů
  - extraerytrocytární příčiny
- **zvýšené ztráty krve - krvácení**
- ***maldistribuce*** (hypersplenismus, pooling ve slezině)

Počet retikulocytů

- Denní náhrada erytrocytů
  - 0.5 – 1.5% celkového počtu
  - Dozrávají během 1 dne v periferní krvi
- Kriterium aktivity kostní dřeně –
- rozlišení anémií dle příčiny
  - Reticulocytóza
    - odpověď na ztrátu krve (hemolytické anémie, vážné krvácení)
    - odpověď na terapii anémie (např. defic. B12 nebo Fe)
  - Reticulocytopenie
    - defekt erythropoezy

Anémie ze ztrát krve

- **Akutní** ztráta krve

- Krátce po masivnější ztrátě krve je Hb normální kvůli vazokonstrikci a faktu, že ledviny ještě nezačaly nahrazovat ztracený objem retencí vody a solutů
- Poté normochromní – normocytární anémie

- **Chronická** ztráta krve

- Vede k nedostatku železa a anémii z nedostatku železa

Zvýšená hemolýza (destrukce erytrocytů)

retikulocytóza, LDH zvýšeno, akumulace nekonjugovaného hemoglobinu

Extraerytrocytární příčiny (normocytární –normochromní erytrocyty)

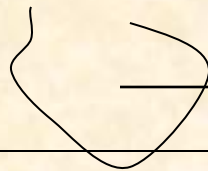
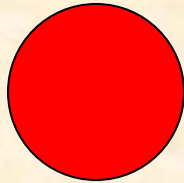
- Imunologické abnormality (AIHA, PNH, poléková)
- Fyzikální a chemické poškození erytrocytů (trauma, infekce malárie, umělá chlopeň, popáleniny, hadí jedy)

Erytrocytární příčiny

- Alterace membrány
  - kongenitální (sférocytóza, elipso)
  - získané (PNH – paroxysmální noční hemoglobinurie)
- Metabolické enzymatické poruchy (nedostatek G6PD - není glutathion)
- Hemoglobinopatie (Srpkovitá anémie, talasémie)

HEMOLÝZA

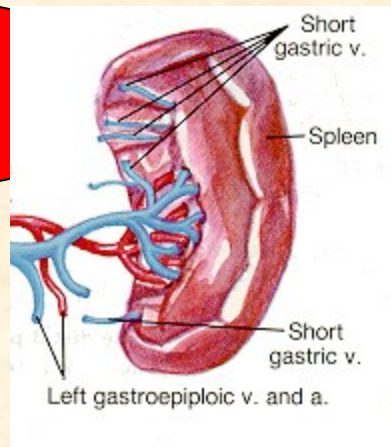
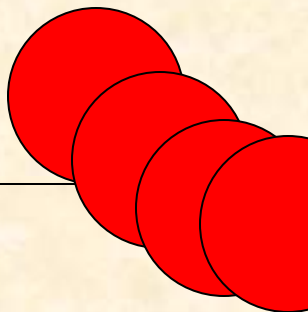
INTRAVASKULÁRNÍ

Hb

haptoglobin
ledviny

EXTRAVASKULÁRNÍ

slezina, játra, kostní dřeň
(makrofágy)

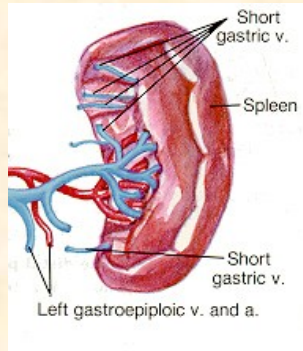
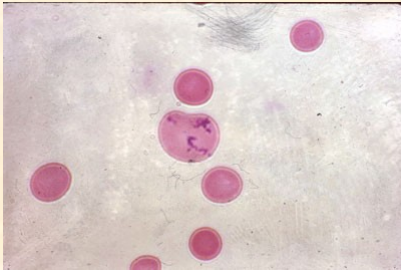
SYMPTOMY HEMOLÝZY

Ztráta erytrocytů

anemia

Aktivace kostní dřeně

retikulocytóza

→ volný Hb

extravaskulární

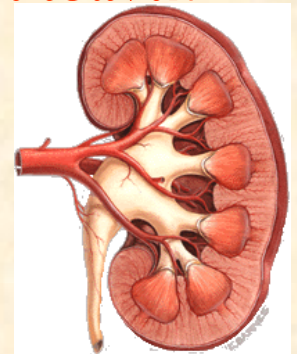
Zvýšená produkce *bilirubinu*
žloutenka (ikterus)

splenomegalie

intravaskulární

hemoglobinémie,
Pokles haptoglobinu
hemoglobinurie
hemosiderinurie

Poškození ledvin

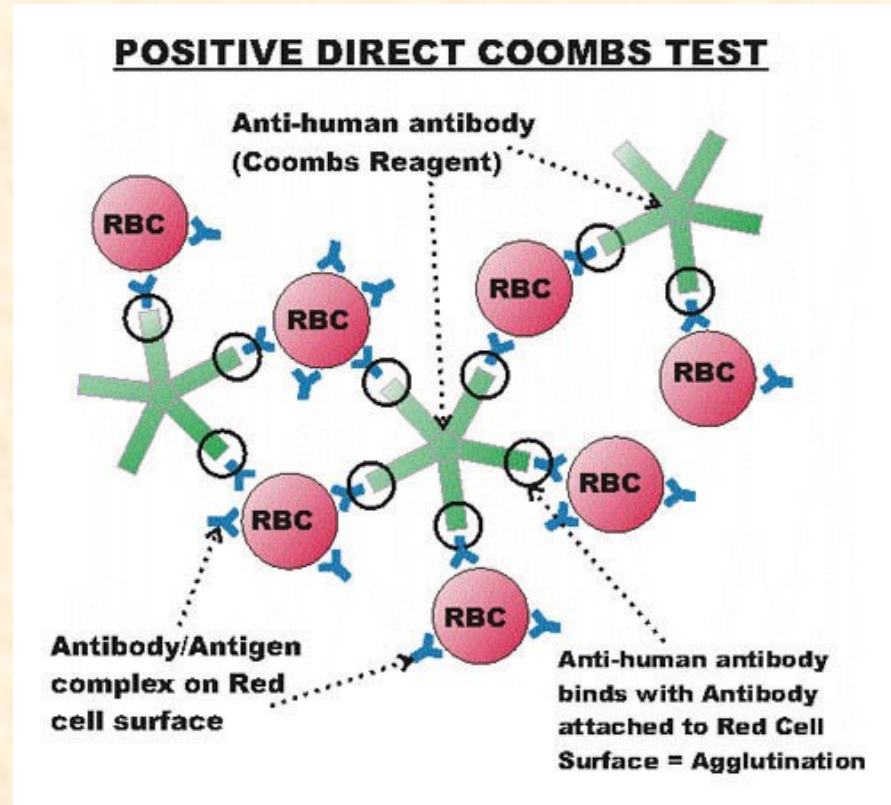
TESTY HEMOLÝZY

Imunitní mechanismy – přímý Coombsův (antiglobulinový) test

*Hledáme protilátky
proti erytrocytům*

*Protilátky třídy IgG (tzv.
nekompletní protilátky)
Nikoliv protilátky AB0*

*Tyto protilátky jsou zodpo-
vědné za hemolýzu*

Přímý antiglobulinový (Coombsův) test

- Detekce protilátek proti povrchovým antigenům erytrocytu
- AIHA
- Antiglobulinové sérum je přidáno k vymytým erytrocytům pacienta ----- aglutinace indikuje přítomnost imunoglobulinů nebo složek komplementu navázaných na erytrocyty

Testy hemolýzy

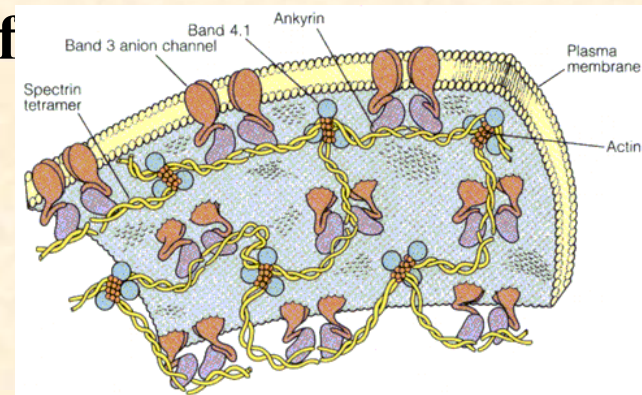
Testy osmotické rezistence

Erythrocyty přežívají pouze v izotonickém prostředí ale mají jistou toleranci ke změnám tonicity.

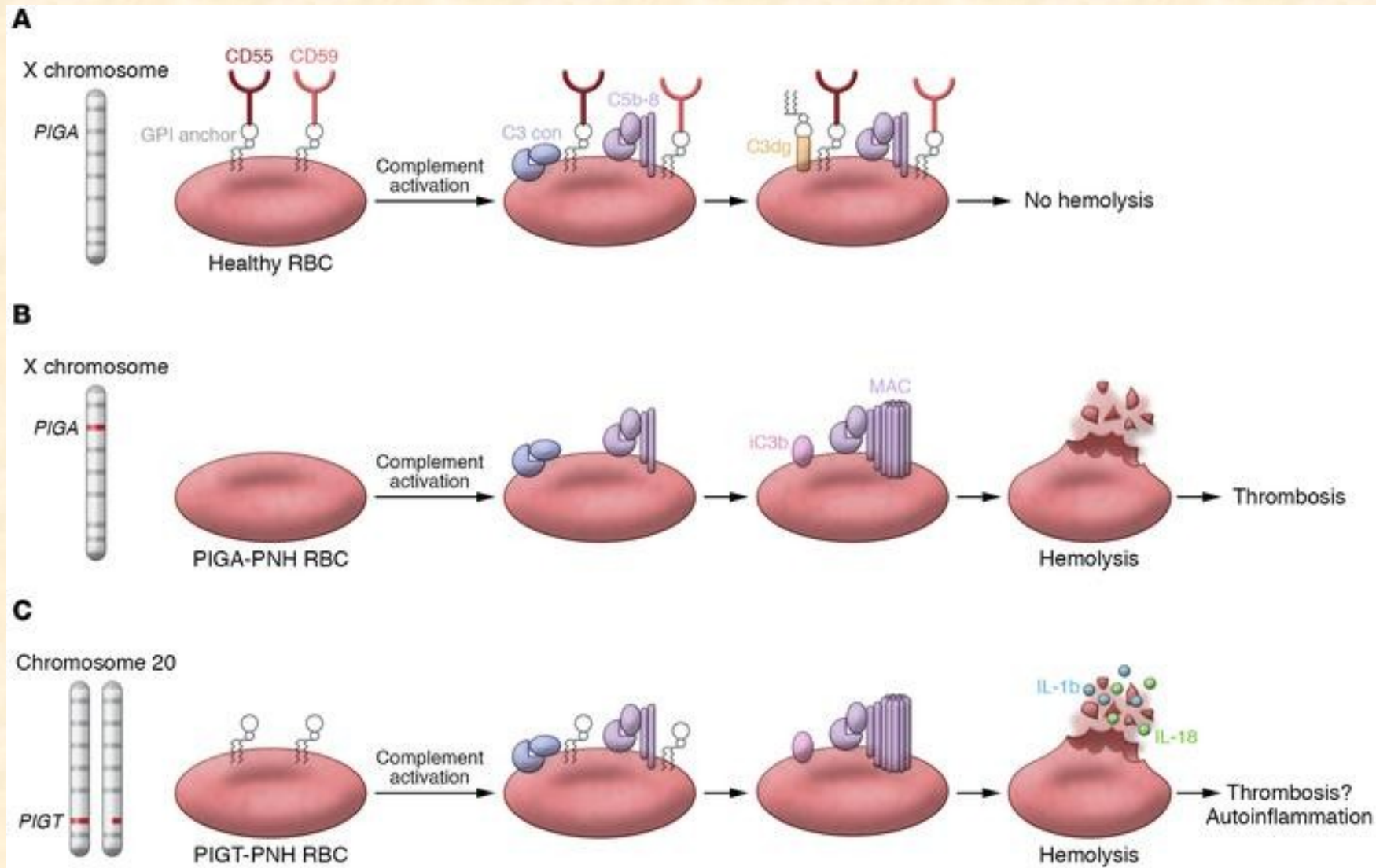
Erythrocyty u některých hemolytických stavů mají sníženou toleranci ke změnám osmotického tlaku

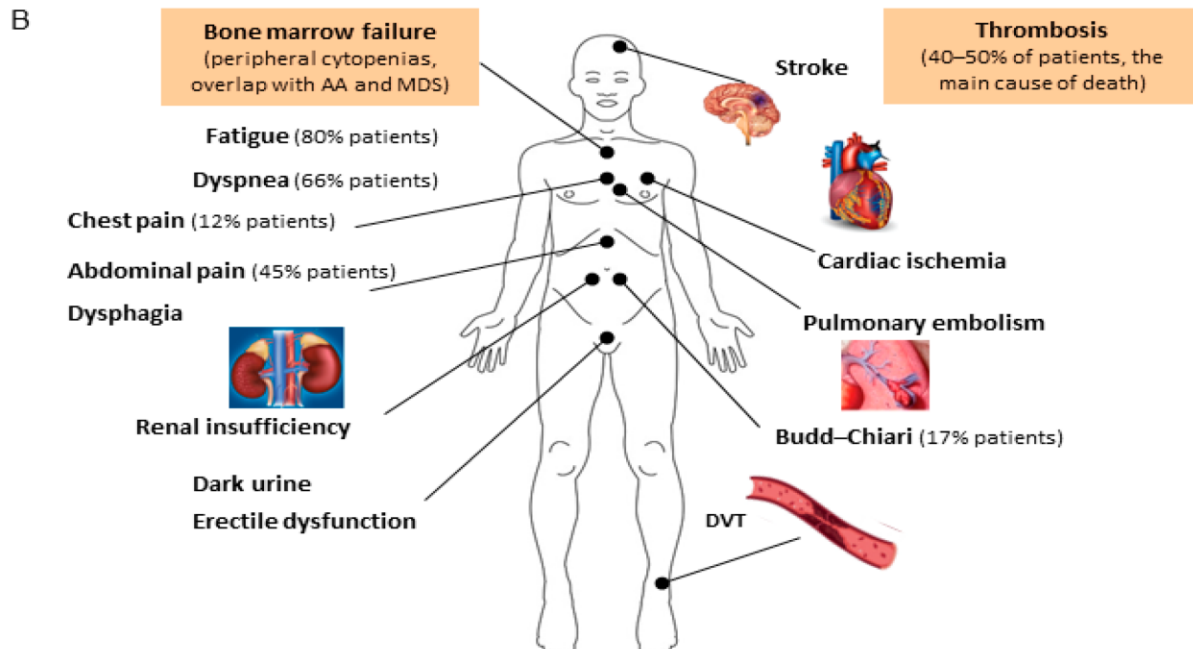
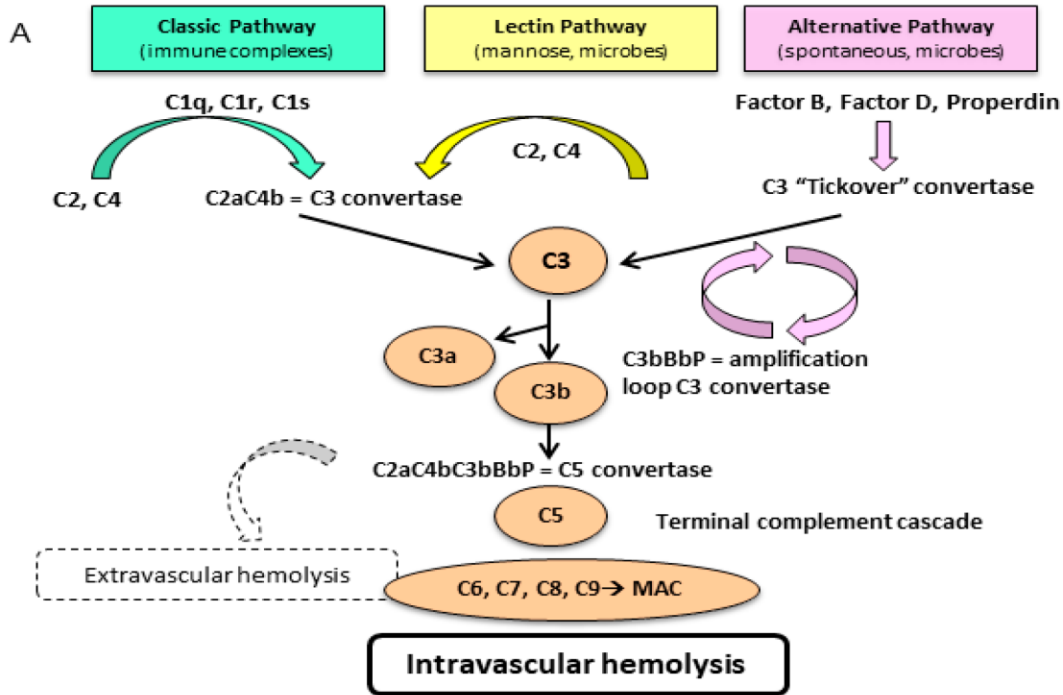
Speciální testy

membránové vlastnosti (electrof)
vlastnosti hemoglobinu
genetické testování

Paroxysmální noční hemoglobinurie

Paroxysmální noční hemoglobin- urie

From: Fattizzo B, Serpenti F, Giannotta JA, Barcellini W. Difficult Cases of Paroxysmal Nocturnal Hemoglobinuria: Diagnosis and Therapeutic Novelties. *J Clin Med.* 2021;10(5):948. Published 2021 Mar 1. doi:10.3390/jcm10050948

Nedostatečná erythropoeza

- **Sideropenie** – nedostatek železa
  - mikrocytární- anizocytóza, ↓ retikulocyty
- **Megaloblastová anémie** – nedostatek vitamínu **B₁₂** nebo **Folátu**
  - macrocytární-anizocytóza
- **selhání kostní dřeně** - aplastická anémie, myelodysplastický syndrom, leukémie
  - normocytární, normochromní
  - hypoplázie kostní dřeně

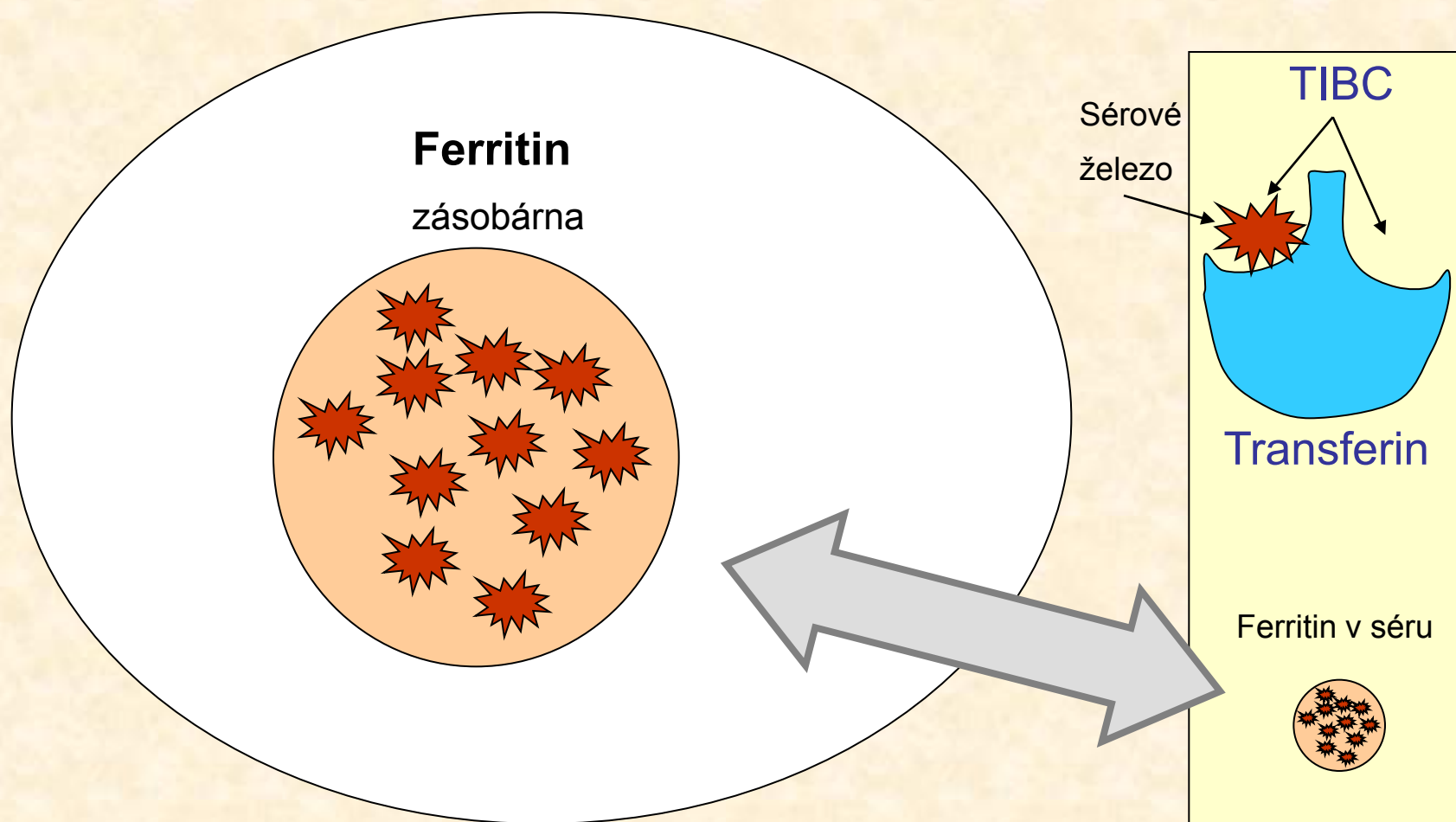
Ukazatele hladiny železa

- koncentrace železa v séru (age , sex)
- TIBC (total iron binding capacity Fe)
= hladina transferinu
- saturace transferinu (N 20-55 %)
- sérový ferritin
- serový (solubilní) transferinový receptor (sTfR)

Ukazatele železa

Tělo - buňka

Krevní plazma

Ukazatele metabolismu železa

Sérové železo (SI)

- F: 600-1400 $\mu\text{g/L}$, 11-25 $\mu\text{mol/L}$; M: 750-1500 $\mu\text{g/L}$, 13-27 $\mu\text{mol/L}$
- Sníženo při nedostatku Fe a chronických chorobách
- Zvýšeno při hemolytických anémiích a hemochromatóze

Celková vazebná kapacita železa (TIBC)

- 2500 – 4500 $\mu\text{g/L}$, 45-82 $\mu\text{mol/L}$
- Zvýšena u nedostatku Fe
- Sníženo při chronických chorobách

Sérový ferritin (30-300 ng/mL)

- Velmi blízce reflektuje celkové zásoby Fe v organismu
- snížení <12 ng/mL - nedostatek Fe
- zvýšení při přetížení Fe, poškození jater, tumorech (protein akutní fáze)

Ukazatele metabolismu železa

Sérový transferinový receptor

- Zvyšuje se při zvýšení erythropoezy a v časně fázi nedostatku Fe

Erytrocytární ferritin

- Stav zásob v průběhu posledních 3 měsíců (Fe deficit/přetížení)
- není ovlivněn akutní nemocí nebo funkcí jater

Volný erytrocytární porfirin

- zvýšený při poruchách syntézy hemu

Manifestní

anémie

Latentní

chybí sérové Fe
pro erythropoezu

↓ sérové Fe
↓ sat. transferinu
↑ sTfR

Prelatentní

chybí zásobní Fe

↓ sérový ferritin
↑ TIBC/transferin
↓ Fe (sideroblasty)
v dřeni

Příčiny anémie

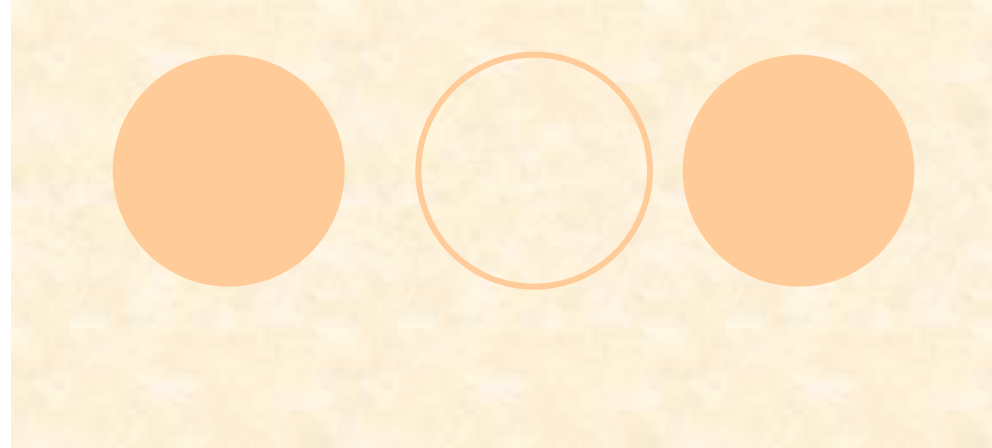
	Anémie chronických chorob	Anémie z nedostatku železa	Myelodysplastický syndrom
Sérové Fe	↓↓↓	↓↓↓	↑↑↑
Transferin/ TIBC	↓	↑↑↑	↓↓↓
Ferritin	↑	↓↓↓	↑↑↑
Kostní dřeň	Fe ⁺⁺ v MΦ	Chybí Fe	Okrouhlé sideroblasty – zásoby Fe ↑
Dg. vodítka	Základní onemocnění	Příznaky ↓ Fe ?krvácení?	Dyshematopoeza

Krevní nátěr

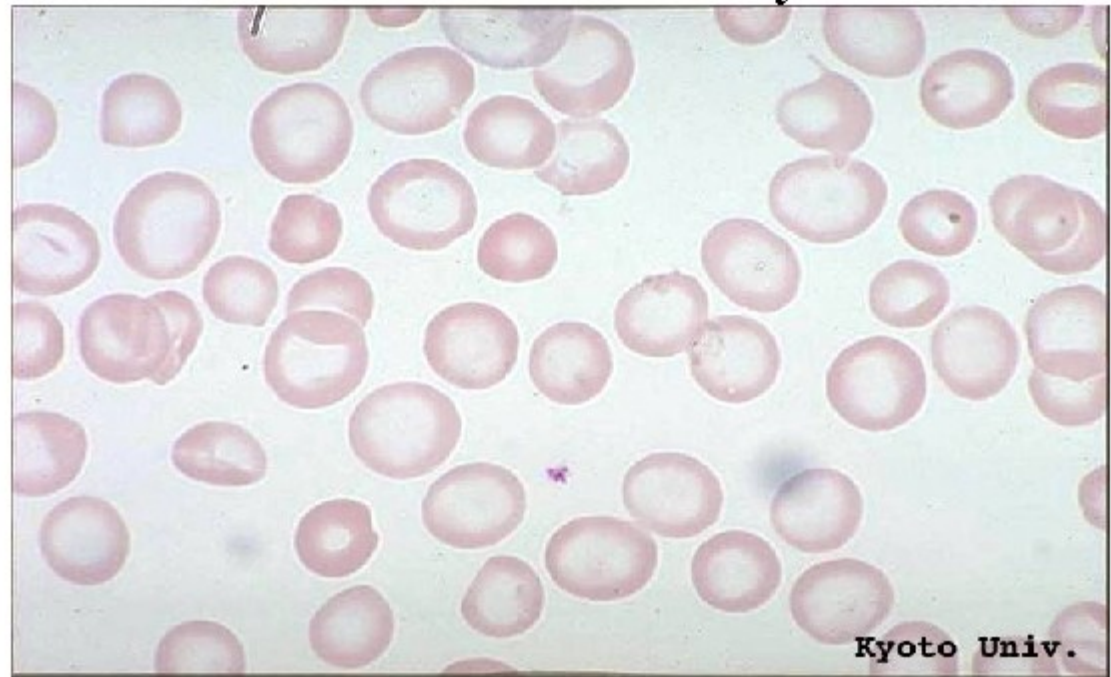

- **Morfologie** krevních elementů
  - Anizocytóza = rozdíly ve velikosti
  - Poikilocytóza = rozdíly ve tvaru (schistocyty = fragmenty erytrocytů; ovalocytes; sférocyty)

Normal Smear

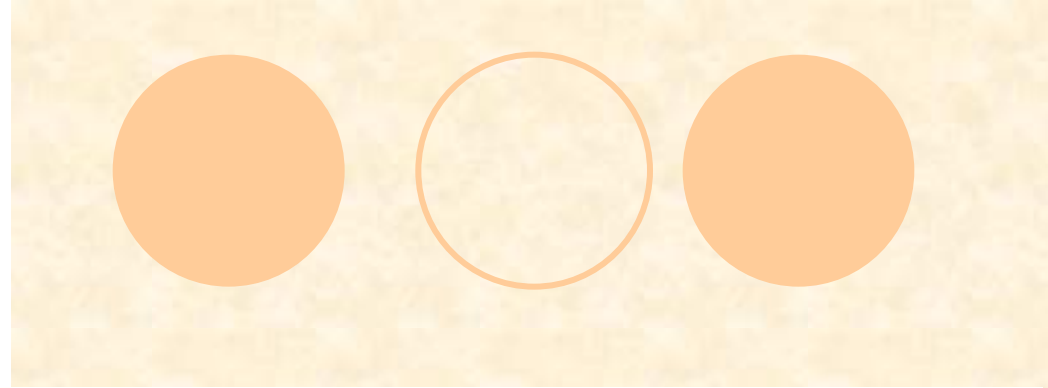

Microcytic/Microcytic Anemia
Iron Deficiency

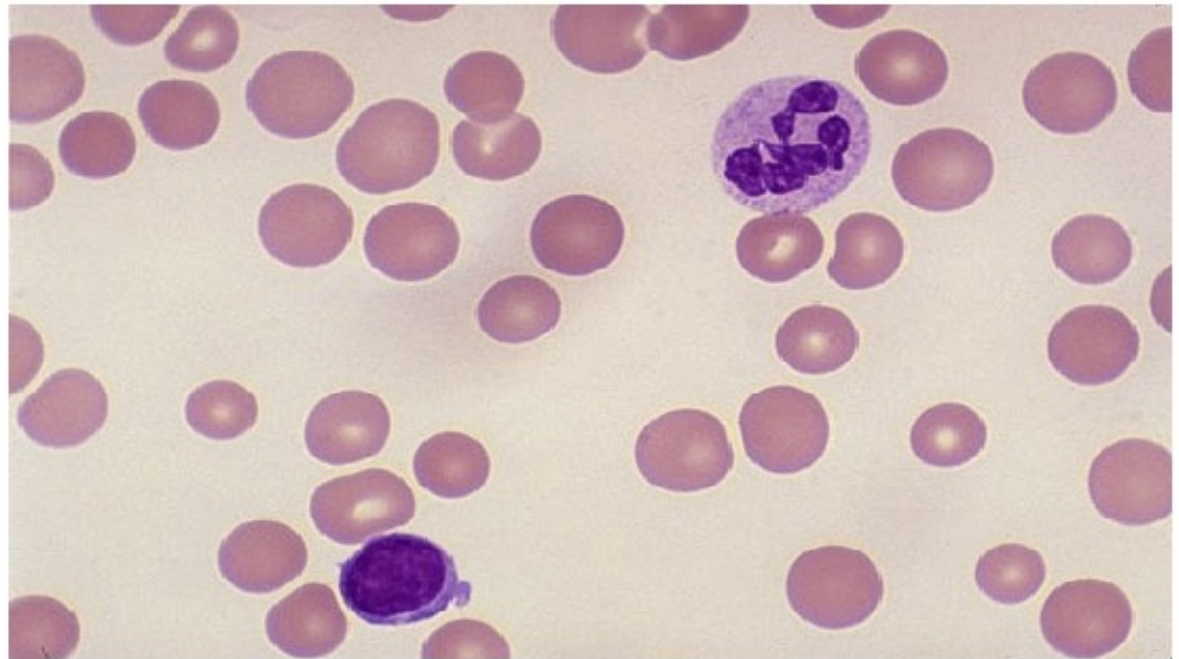

Normal Smear

Megaloblastic Anemia B-12 Deficiency

Srpkovitá anémie

Různé tvary erytrocytů

Sférocyty	Ztráta centrálního projasnění, barví se tmavěji, často mikrocytární. Hereditární sférocytóza a některé získané hemolytické anémie
Terčíkovité buňky	Hypochromní s centrálním "terčíkem" hemoglobinu. Choroby jater, thalasémie, hemoglobin D, postsplenectomii
Eliptocyty	Oválné až doutníkovité. Hereditární eliptocytóza, některé anémie (zvláště nedostatek vitamínu B-12 and folátu).
Schistocyty	Fragmentované přilbovité nebo trojúhelníkovité. Microangiopatické anémie, umělé srdeční chlopně, urémie, maligní hypertenze.
Stomatocyte	Erytrocyty mají štěrbinovitou oblast centrálního projasnění. Choroby jater, akutní alkoholizmus, malignity, hereditární stomatocytóza, and artefakt
Srpky	Podlouhlé buňky se zašpičatělými konci. Hemoglobin S a některé typy hemoglobinu C a I.

Krevní obraz – kdy?

- **suspektní** hematologické, neoplastické, zánětlivé nebo infekční onemocnění
- **screening** kojenců (<1 yr.), těhotných, starších pacientů a pacientů s hematolog. abnormalitami
- routinní evaluace pacienta, příjem do nemocnice

Microcytic Hypochromic Anemia (MCV<83; MCHC<31)

Iron deficiency	Responsive to iron therapy	Lead poisoning	Basophilic stippling of RBCs
Chronic inflammation	Unresponsive to iron therapy	Sideroblastic	Ring sideroblasts in marrow
Thalassemia major	Reticulocytosis and indirect bilirubinemia	Hemoglobinopathies	Hemoglobin electrophoresis
Thalassemia minor	Elevation of fetal hemoglobin, target cells, and poikilocytosis		

Microcytic Hypochromic Anemia (MCV<83; MCHC<31)

	Serum Iron	Total Iron-Binding Capacity (TIBC)	Bone Marrow Iron	Comment
Lead poisoning	N	N	++	Basophilic stippling of RBCs
Sideroblastic	↑	N	+++++	Ring sideroblasts in marrow
Hemoglobinopathies	N	N	++	Hemoglobin electrophoresis

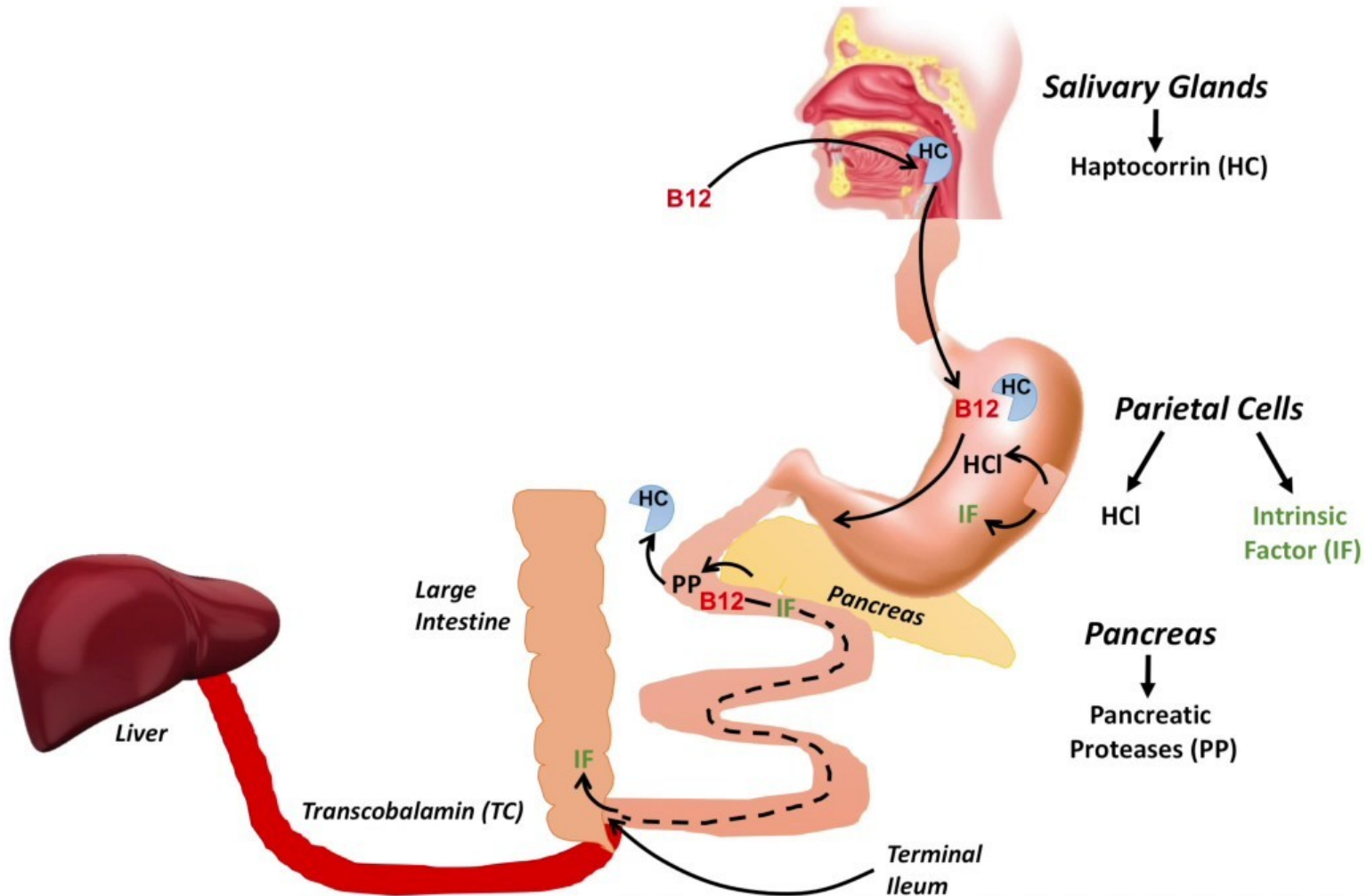
Microcytic Hypochromic Anemia (MCV<83fL; MCHC<31pg)

	Serum Iron	Total Iron-Binding Capacity (TIBC)	Bone Marrow Iron	Comment
Iron deficiency	↓	↑	0	Responsive to iron therapy
Chronic inflammation	↓	↓	++	Unresponsive to iron therapy
Thalassemia major	↑	N	+++++	Reticulocytosis and indirect bilirubinemia
Thalassemia minor	N	N	++	Elevation of A of fetal hemoglobin, target cells, and poikilocytosis

Macrocytic Anemia (MCV, >95 fL)

Megaloblastic bone marrow	Deficiency of vitamin B-12
	Deficiency of folic acid
	Drugs affecting DNA synthesis
	Inherited disorders of DNA synthesis
Nonmegaloblastic bone marrow	Liver disease
	Hypothyroidism and hypopituitarism
	Accelerated erythropoiesis (reticulocytes)
	Hypoplastic and aplastic anemia
	Infiltrated bone marrow

Absorpce vit. B12

Lack of vit. B12 - causes

- Not enough ingestion – strict vegans if they do not take care
- Autoimmune inflammation of gastric mucosa (atrophic gastritis) leading to deficiency in intrinsic factor
- Diseases of terminal ileum (celiac disease, Crohn disease)